

Solemne Acte d'Investidura  
com a *Doctora Honoris Causa*



de la Sra. María A. Blasco  
Marhuenda



Universitat d'Alacant  
27 de gener de 2017

Solemne Acte d'Investidura  
com a *Doctora Honoris Causa*



de la Sra. María A. Blasco  
Marhuenda

U n i v e r s i t a t   d ' A l a c a n t



27 de gener de 2017



- *Laudatio* pronunciada per la Sra. Amparo Navarro Faure amb motiu de la investidura com a *doctora honoris causa* per la Universitat d'Alacant de la Sra. María A. Blasco Marhuenda

Correspon en aquest solemne acte complir amb l'acord del Consell de Govern de la Universitat d'Alacant que va aprovar per unanimitat la proposta de l'equip de direcció, a instàncies del Vicerectorat d'Investigació, d'atorgar el doctorat *honoris causa* per la nostra Universitat a la Dra. María Blasco Marhuenda en atenció a la seua excel·lència científica i trajectòria professional, com també als vincles que la uneixen a la nostra Universitat, com es requereix per a obtenir aquest màxim grau universitari. Al mateix temps, vaig rebre molt honrada l'encàrrec del Sr. Rector de pronunciar la *laudatio* de la nostra doctoranda. Per a preparar-la, vaig recordar que una *laudatio* no ha de ser solament un discurs elogiós sobre les virtuts d'una persona, sinó que ha de contenir la defensa dels seus mèrits associats a l'honor que es rep. Però alguna cosa que *a priori* havia de resultar fàcil, atesa la categoria científica de la Dra. Blasco, es va tornar immediatament d'una complexitat inesperada per les circumstàncies especials que concorren acumulativament en la nostra doctoranda respecte d'altres doctors, igualment rellevants i excel·lents, que integren el nostre claustre de doctors *honoris causa*.

En efecte, aquestes particularitats les resumiré en tres: el caràcter institucional de la proposta, atès que la Dra. Blasco no va ser ni estudiant ni professora de la nostra Universitat, ja que en l'inici de la seua formació universitària no teníem el grau de Biologia com ara; en segon lloc, la joventut de la nostra doctoranda, que, lluny d'obtenir aquest honor al final de la seua vida professional, com és el més freqüent, i a instàncies dels qui han sigut els seus deixebles, ho fa en el moment ascendent del seu prestigi i maduresa científica, i finalment, el de ser la nostra doctora *honoris causa* número 11, davant de 90 doctors *honoris causa* homes, en els 37 anys de la Universitat d'Alacant, proporció que, no obstant això, està per sobre de la mitjana de moltes altres universitats espanyoles i estrangeres. La majoria de les nostres doctores *honoris causa* ho han sigut durant els últims deu anys, fet que permet ser optimista en la visibilitat de les dones científiques en el futur immediat i, per descomptat, María Blasco és una de les nostres científiques més visibles i conegudes en el panorama nacional i internacional.

Respecte d'aquesta última qüestió, deia fa poc la cantant Madonna en un discurs que ha fet la volta al món que: *“Com a dones, hem de cercar dones fortes per a fer-nos les seues amigues, per a unir-nos a elles, per a aprendre'n, perquè ens inspiren, per a col·laborar, per a donar-los suport i perquè ens il·luminen.”*<sup>1</sup>

I això va haver de pensar María Blasco quan, una vegada acabada la llicenciatura en Biologia en la Universitat Autònoma de Madrid, va decidir treballar en el laboratori de la Dra. Margarita Salas del Centre de Biologia Molecular del CSIC, prevalent, en paraules de la mateixa doctora, amb qui i on es treballava, més que en quina cosa es treballaria. Es va integrar així María

---

<sup>1</sup> Madonna, discurs pronunciat en la gala anual Billboard, en ser premiada com a Dona de l'Any 2016.

en aquesta saga de científics espanyols universals que es retrotrauen generacionalment a Severo Ochoa i Alberto Sols, tots dos també doctors *honoris causa* per aquesta Universitat, i l'últim, per cert, natural de la veïna Saix.

També va ser amb una altra dona amb qui va decidir fer la seua investigació postdoctoral, la Dra. Carol Greider, en el Cold Spring Harbor Laboratory a Nova York. Una dona molt jove en aquell moment, però que dirigia un grup i treballava al costat de la doctora Elizabeth Blackburn en la línia d'investigació sobre els telòmers i la telomerasa i la funció determinant d'aquests en l'envelliment i el càncer. Les dues doctores, Greider i Blackburn, obtindrien posteriorment el premi Nobel de Fisiologia i Medicina del 2009.

Va ser precisament en el laboratori de la Dra. Greider on va aconseguir, en paraules d'ella mateixa, el moment més emocionant de la seua carrera científica —el seu moment eureka—: quan va demostrar que la telomerasa era essencial per a mantenir els telòmers, que són com els caputxons que protegeixen els cromosomes, i que, en la mesura de la longitud que tenen, són indicatius d'una major esperança de vida en els mamífers. Primer va aïllar un possible gen de la telomerasa i després va demostrar la importància de la funció d'aquest, en generar per mitjà de l'enginyeria genètica un ratolí desproveït d'aquest gen. Fins aleshores no s'havia aïllat aquest gen i s'ignorava si tenia res a veure amb el càncer i l'envelliment.

Després d'allò, l'any 1997 Maria Blasco va tornar a Espanya. Maria ja no pertanyia a la generació de científics anteriors a ella que se n'anaven per a no tornar-hi. Com ha dit la nostra doctoranda, en l'actualitat s'hi pot tornar, encara que l'equilibri conquistat entre els qui n'ixen i hi entren estiga en perill després de la crisi i mai s'haja de baixar la guàrdia. El més perillós no és anar-se'n; això cal fer-ho per a aprendre d'altres. El més perillós és no tornar-hi. Maria, però, hi va tornar, i hi va tornar per a establir-se com a cap de grup en el Centre Nacional de Biotecnologia del CSIC, i es va traslladar l'any 2003 al Centre Nacional d'Investigacions Oncològiques com a cap del grup de Telòmers i Telomerasa i directora del Programa d'Oncologia Molecular. Allí va ocupar la vicedirecció d'Investigació Bàsica juntament amb el Dr. Mariano Barbacid des del 2005 fins al 2011, data en la qual va ser nomenada directora del CNIO.

Lògicament, no els parlaré jo dels telòmers i la telomerasa davant de la Dra. Blasco, més enllà de les generalitats que ara sabem, però sí els diré que aquesta investigació té una relació directa amb l'envelliment i la malaltia, en concret, amb el càncer i altres malalties associades a l'envelliment: les malalties cardiovasculars, l'Alzheimer, la diabetis o el Parkinson. És a dir, emmalaltim perquè envellim, i si envellim més tard, també retardaríem l'aparició de moltes malalties.

En realitat, totes aquestes malalties són simplement la conseqüència d'una causa molecular, una causa biològica que és el procés d'envelliment cel·lular. O, dit en altres termes, segons passen els anys les nostres cèl·lules perden el seu estat de forma, envelleixen, i això és el que causa la malaltia. Aquest és precisament el camp d'investigació de la Dra. Blasco. És per això que la manera que tenim ara de veure malalties com el càncer i les malalties cardiovasculars és deguda al fet que tenen un origen semblant, que és aquest procés d'envelliment cel·lular. I hi ha una ciència en la frontera del coneixement, en la qual s'integra la nostra doctoranda, que ha començat a desvelar quines són aquestes causes moleculars i, per primera vegada també des de fa uns pocs anys, ha demostrat que alterar només una d'aquestes causes retardaria totes aquestes malalties.

Durant els pròxims anys, l'aposta clau de la ciència és desentranyar l'envelliment a nivell molecular per a poder modificar genèticament aquest procés i evitar les malalties. Per a Maria Blasco la idea que l'envelliment és una cosa inexorable i massa complicat com a per a estudiar-lo és una idea desfasada. Les investigacions ens situen en la perspectiva futura d'un augment important de l'esperança de vida i això que, segons ella, encara estem en la prehistòria del coneixement humà.

Com poden vostès imaginar, aquesta trajectòria científica l'ha fet valedora dels premis científics més rellevants, entre els quals figuren el Josep Steiner en investigació del càncer (2004); la Medalla d'Or de l'Organització Europea de Biologia Molecular (EMBO) al millor investigador europeu menor de 40 anys (2004); el premi Ciència Europea de la Fundació Körber (2008); el Rei Jaume I d'Investigació Bàsica (2008); el premi Alberto Sols (2009); el premi de la Fundació Lilly (2010); el Premi Nacional d'Investigació Santiago Ramón y Cajal en l'àrea de Biologia (2010); el premi Miguel Catalá de la Comunitat de Madrid (2016), i el doctorat *honoris causa* per la Universitat Carlos III de Madrid.

Però Maria Blasco, com totes les persones excepcionals, és polièdrica: combina a la perfecció la seua tasca investigadora amb les altes responsabilitats de gestió que té. És curiós com a Maria solament se li perd el somriure quan es qüestiona que la investigació i la gestió puguen ser tasques compatibles. La nostra doctoranda no és una gestora que investiga, és una investigadora que dirigeix i gestiona un centre d'excel·lència, i per a això cal ser excel·lent.

I així ho ha fet en tres línies de treball, que només a tall d'exemple els enumeraré i que defineixen la seua direcció: a més d'una investigació d'excel·lència, la Dra. Blasco ha treballat i ha desenvolupat els eixos de transferència, d'innovació i de responsabilitat social corporativa.

En el primer, la transferència del coneixement, la idea clau és que la ciència bàsica ha d'aplicar-se i estar al servei de la societat. Les persones malaltes no lligen les revistes d'alt impacte, ni coneixen el nom de les proteïnes, ni els importen els *rànquings*. El que volen és que hi haja fàrmacs i teràpies que les guarisquen, que el diagnòstic d'una malaltia deixi de ser una sentència mortal. I les persones sanes desitgen que hi hagen mecanismes predictius que els eviten emmalaltir o, si ho fan, que siga possible guarir la malaltia. I en aquest sentit, la Dra. Blasco ha desenvolupat la línia d'investigació translacional en el CNIO, per a treballar conjuntament amb els serveis d'oncologia d'hospitals de referència.

Durant el seu mandat han passat d'un a dotze els hospitals que treballen amb el CNIO i també ha involucrat companyies farmacèutiques que, a través de l'OTRI de l'Institut, també creada per ella, desenvolupen molts dels costosos assajos clínics que permeten passar del laboratori al desenvolupament del fàrmac. En aquest àmbit, la Dra. Blasco ha aconseguit que la mitjana de 15 anys que hi ha entre la investigació bàsica i la teràpia haja sigut reduïda a 7 anys. El CNIO, en matèria d'innovació, ha creat durant el seu mandat tres empreses de base tecnològica, una d'aquestes, Life Length, es dedica al desenvolupament de patents de la mateixa Dra. Blasco. Tota aquesta innovació i transferència de coneixement reverteix en el finançament de la investigació del mateix Centre, que en el moment actual està situat, segons els *rànquings* de referència en investigació sobre el càncer., en el número 9 del món i el número 5 a Europa

Però tota aquesta excel·lència reporta també una gran responsabilitat social, i en aquesta la Dra. Blasco ha fet una aposta

decidida per la igualtat, per la divulgació científica i pel mecenatge, creant una Oficina de Dones i Ciència, una Oficina de Comunicació Científica i posant en marxa el programa de mecenatge *“Amics del CNIO”*. Maria Blasco està absolutament compromesa amb la igualtat. Són especialment rellevants els seus articles d'opinió, dels quals els recomane *“Desigualdad de género: ¿A qué estamos esperando?”*<sup>2</sup>, o l'entrevista *“La ciencia se basa en méritos, así debería ser también la política”*<sup>3</sup>. Maria ha denunciat la invisibilitat de les dones en els premis científics i l'escassa presència de les dones en la presa de decisions, també en la política científica. I tot això, no solament sobre la base de la igualtat de drets, sinó per un incontestable argument científic: quant de talent malgastat, quant de buit des de Marie Curie fins als nostres dies. En la seua política d'igualtat, Maria ha instaurat en el Centre un horari laboral conciliador per a tots els investigadors, fet que demostra que es pot ser excel·lent sense renunciar a una vida personal plena.

En el camp de la comunicació i la divulgació científica, Maria Blasco ha aconseguit que els universitaris aliens a la biologia molecular puguem utilitzar les paraules *“telòmers”* i *“telomerasa”* amb desimboltura, no exempta d'atreviment, i que la seua investigació haja inspirat fins i tot novel·les i sèries de ficció. Però aquesta divulgació és realment important perquè ens inspira altres branques del saber, la Universitat sencera. Precisament, l'autora Eva García Sáenz de Urturi, companya de la Universitat d'Alacant, en la seua novel·la *La saga de los longevos* posava en boca d'un dels personatges *“cap govern podria assumir els costos d'una població mil·lenària i els canvis sociològics que implicaria això. Tothom somia amb no morir mai, però, i si la nostra longevitat extrema es generalitza i qualsevol pot viure cinc mil anys? Els matrimonis seguiran promentent això de fins que la mort ens separe quan parlem de mil·lennis? O suportar un sogre manifestar, una relació tòxica a la qual t'obliga la sang durant segles? A qui li vindrà de gust passar-se cinc-cents o dos mil anys treballant fins a la jubilació? Tots els contractes socials haurien de ser revisats, per no parlar dels països que no coneixen la democràcia: quants pobles haurien de suportar el mateix dictador durant segles?”*<sup>4</sup>

I nosaltres, hi afegim jo, a la Universitat, què hi farem? Quants graus podrà estudiar una persona al llarg de la vida? Quantes vegades canviarà de professió? Quins coneixements podrem donar en quatre anys que valguen per a tota la vida? Haurem d'ensenyar solament a aprendre? I què dir de la nostra investigació? Quin model econòmic haurem d'implantar? Quines innovacions jurídiques haurà de preveure la nostra Constitució? Quines ciències de la salut cal preparar per als tractaments cada vegada més personalitzats? Quin equilibri ecològic es mantindrà amb una població amb una edat mitjana de 120 anys? No ho sé... Només sé que no ho sé, la gran pregunta científica...

Fa vertigen. Però, sobretot, en fa pensar que Maria va nàixer ací al costat d'on estem, a Verdegàs, una partida d'Alacant, en el col·legi de la qual va estudiar i des d'on va passar a l'Institut d'Ensenyament Secundari de Sant Vicent del Raspeig. I que li agradava tot, com a qualsevol estudiant brillant d'ensenyament secundari, però que es va decantar per la biologia molecular

---

2 [http://www.huffingtonpost.es/maria-a-blasco/desigualdad-de-genero-a-q\\_b\\_2827320.html#](http://www.huffingtonpost.es/maria-a-blasco/desigualdad-de-genero-a-q_b_2827320.html#)

3 [http://www.lespanol.com/ciencia/20160923/157735113\\_0.html](http://www.lespanol.com/ciencia/20160923/157735113_0.html)

4 Eva García Sáenz de Urturi, *La saga de los longevos*. Pàg. 25-26

perquè allà per l'any 83, recentment creada la Universitat d'Alacant, un jove professor de la nostra Universitat, que acabava d'arribar del centre de Biologia Molecular Severo Ochoa, va impartir en el seu institut una xarrada d'orientació universitària sobre la biologia molecular. Que aquella xarrada li va encendre el *xip* de què volia estudiar. M'expliquen Maria i les seues companyes de l'institut que amb molta probabilitat aquell professor va ser el professor Francisco Rodriguez Varela, casualment mestre i director de tesi del nostre Francis Mojica. Per descomptat, aquella xarrada, sense saber-ho els protagonistes, va ser també un moment *eureka* per a la nostra Universitat.

Per això, i per la relació sempre generosa, sempre sol·licita, de Maria Blasco totes les vegades que l'hem requerida a la Universitat d'Alacant, no podem, com sí que ho ha fet l'Institut de Sant Vicent, posar-li el nom de Maria, però sí que volem que el seu nom vaja associat al de la Universitat d'Alacant.

Potser el dolç somriure de Maria, que es creix quan parla del seu fill, les fotos del qual inunden el seu despatx d'investigadora, o quan parla dels seus pares, dels seus germans, amb els quals es manté estretament unida. Potser, dic, aquest somriure és producte que una vida tan fructífera ens convida a somiar, parafrasejant el títol del seu últim llibre, que Maria i la seua obra es mantindrà jove als 140 anys.

*Així doncs, considerats i exposats tots aquests fets, digníssimes autoritats i claustrals, sol·licite amb tota la consideració i encaridament demane que s'atorgue i conferisca a l'Excma. Sra. Dra. Maria Blasco Marhuenda el grau suprem de doctora honoris causa per la Universitat d'Alacant.*





- Discurs pronunciat per la Sra. **María A. Blasco Marhuenda** amb motiu de la seua investidura com a *doctora honoris causa* per la Universitat d'Alacant

La ciència repta l'envelliment: cap a un futur sense malaltia

María A. Blasco

Sr. rector magnífic i Sra. vicerectora, benvolguda Amparo, moltes gràcies per les teues paraules tan generoses. Il·lustríssimes autoritats acadèmiques, distingits professors i altres personalitats, col·legues, amics, familiars... a tots els presents us agraiïsc l'assistència a aquest doctorat *honoris causa* que se'm concedeix.

Distinció que entenc que se m'atorga per una obra col·lectiva, com ho és la tasca d'investigació. Tot just aquest mes, es fan 20 anys des que va començar el meu grup d'investigació a Espanya. Per aquest, hi han passat més de 50 científics i científiques de tot el món. Fa poc temps ens vam reunir a Madrid per a celebrar-ho, i tinc la sort que alguns d'ells estan avui ací amb mi. La investigació té moltes virtuts: no solament crec que és la manera més efectiva d'avançar en el desenvolupament de la humanitat (i ens queda encara molt per avançar), sinó que, a més, té la important funció de formar altres científics, de servir de pedrera per a les generacions de científics següents. Per això és tan desastrós trencar amb aquesta cadena virtuosa d'investigació i formació, una cosa que pot passar si no hi ha prou finançament.

Així que vull compartir aquest honor amb tots els científics, homes i dones, que m'han acompanyat durant la meua carrera científica. I vull fer una menció especial a les meues mentores: Margarita Salas i Carol W. Greider, que m'han format com a científica i m'han donat suport en els primers passos de la meua carrera.

Crec que darrere de qualsevol vida científica hi ha almenys tres coses molt importants: (i) una pregunta, (ii) l'ambició de trobar-hi la resposta, i sobretot (iii) el somni de voler millorar les coses, d'avançar en el coneixement i en el desenvolupament de la humanitat .

La pregunta que m'he fet al llarg la meua vida científica, és una pregunta bastant simple. De fet, estic segura que vostès també s'han fet aquesta mateixa pregunta moltes vegades, fins i tot quan eren xiquets o xiquetes... Per què som mortals? Per què és la nostra vida finita? Per què la durada de la vida és una i no una altra? En definitiva... Per què creixem, envellim i morim? Quines lleis de la biologia ho determinen? Per què emmalaltim?... i si ho esbrinem... podríem eradicar les malalties? I si eradiquem les malalties... seria possible viure més temps?

Aquestes són les preguntes a què he dedicat la meua vida científica.

Els grecs ja es feien aquestes mateixes preguntes, i tenien un mite molt bé pensat per a explicar la mortalitat dels humans, permeten-me que el relate:

La Parques eren tres germanes filadores anomenades *Cloto*, *Làquesis* i *Àtropos*. Eren les que regulaven la durada de la vida dels mortals, des del naixement fins a la mort. Això ho feien amb l'ajuda d'un fil que la primera filava amb una filosa, la segona enrotllava i mesurava, i la tercera tallava sense avis previ i acabava amb l'existència de l'individu corresponent. Així doncs, la longitud d'aquest fil determinava la vida de cada mortal. D'aquesta manera, aquestes criatures mitològiques i sobrehumanes dictaven la longevitat humana. Segons el mite, poc es podia fer sobre aquest tema, era el destí, i calia assumir-lo. I crec que, 2000 anys després, encara queda una mica d'aquell mite, i fins i tot assumim que hi ha un destí sobrehumà i ineludible (anomeneu-ho lleis naturals si voleu): encara assumim que un dia ens tocarà anar-nos-en d'aquest món, segurament sense avis previ, i que poc podrem fer per a evitar-ho.

No obstant això, davant d'aquesta resignació, van ser també els grecs, els qui van desafiar els déus, les lleis naturals, i amb això van escriure algunes de les primeres línies de la història de la ciència i de la medicina. La primera autòpsia documentada es va fer l'any 300 a. de C. a Alexandria i així es va esbrinar que la mort té una causa fisiològica, no és un disseny diví ni una llei natural inalterable. Posteriorment, el metge grec Galè va correlacionar el que van trobar en l'autòpsia amb els símptomes que mostraven els pacients abans de morir. Morim perquè hi ha malalties. I així, gràcies a les autòpsies, els grecs van descriure moltes malalties, com, per exemple, el càncer (que es va anomenar *karkinoma* en grec, per la semblança del seu creixement amb les potes d'un cranc). Però a més d'aprendre que les Parques no eren les que decidien la mort, s'obria la possibilitat d'intervenir, de canviar les coses: si la mort no és un disseny diví, si hi ha una causa fisiològica identificada i això causa les malalties, llavors podrem intentar evitar-la, o almenys podrem intentar guarir les malalties abans que ens maten. I en això estem. Més de 2000 anys després d'aquella primera autòpsia amb la qual els humans vam reptar els déus i les lleis naturals, hem avançat moltíssim, i coneixem molt de les malalties. Un exemple d'èxit són les malalties infeccioses, algunes de les quals hem aconseguit, fins i tot, eradicar (pigota) i d'altres hem pogut controlar. Això ha sigut possible gràcies que, en primer lloc hem descobert els gèrmens que les causen, i després hem aconseguit neutralitzar-los o matar-los. Un èxit recent ha sigut la SIDA, una malaltia que matava les persones infectades en menys de dos anys i que avui dia és crònica. De fet, tenim una certa tranquil·litat que, encara que apareguen gèrmens nous en el futur, sabem que el camí és, primerament, identificar-los i després matar-los. Controlar les malalties infeccioses ha fet que l'esperança de vida al naixement s'haja duplicat des de principis del segle XX.

No obstant això, 2000 anys després, encara no hem sigut capaços d'acabar amb les grans malalties de la nostra societat, aquelles que no són malalties infeccioses, i que avui en dia són la primera causa de mort en els països desenvolupats. El càncer, l'infart, l'Alzheimer, ens segueixen matant prematurament. Sabem qui el camí per a acabar amb elles és identificar la seua germen, la seua causa, i així poder prevenir-les, guarir-les quan apareguen, i fins i tot poder eradicar-les. Però Quin és el seu germen? Sabem que el germen és el mateix procés d'envelliment de l'organisme. En definitiva, és el fet que: naixem, creixem, envellim i morim. Podem reptar aquesta llei natural? Serà per això que encara no hem aconseguit acabar amb aquestes? Aconseguir-ho implicaria controlar el nostre destí biològic propi.

El físic i premi Nobel Richard Feynman va dir: *“No s’ha trobat encara res en la biologia que indique la inevitabilitat de la mort. Això suggereix que no és una cosa inevitable, i que només és qüestió de temps que els biòlegs descobrisquen quina és el que la causa, i llavors, aquesta malaltia universal i terrible, la temporalitat del cos humà, serà guarida”*.

La temporalitat del cos humà... a entendre-la és al que hi dedicat la meua vida científica. M’he dedicat a tractar d’entendre les causes moleculars per les quals envellim, ja que és l’envelliment en si mateix, la causa de la major part de les malalties que afecten la nostra societat. Alguns científics, entre els quals m’incloc, pensem que càncer i Alzheimer tenen el mateix origen molecular, que és aquest procés d’envelliment. D’acord amb aquesta idea, avui sabem que les malalties no apareixen d’un dia a l’altre, com la Parca que talla el fil de la vida capritxosament, sinó que s’inicien i desenvolupen en el nostre organisme durant dècades abans que es diagnostiquen com a tals malalties. També pensem que, si no envellírem, si fórem capaços de ser eternament joves, seria molt estrany que patírem aquestes malalties. I, és clar, si fórem sempre joves i no emmalaltírem, segurament també viuríem molt més temps... s’allargaria indefinidament aquest fil de les Parques, que només es podria tallar d’una manera accidental, potser amb un nou germe infecció contra el qual encara no tenim teràpies, o de mort accidental... En el meu grup hem estat estudiant aquest fil de la vida de les Parques, que no és una altra cosa que un bri molecular, un bri fet de l’àcid desoxiribonucleic o ADN. L’ADN és el bri de la vida. Si estenguérem l’ADN d’una cèl·lula —i pensen que estem formats per uns 37 trilions de cèl·lules— aquest faria uns 2 metres de llargada. L’ADN té codificada tota la informació necessària per a la vida. Al final d’aquest bri, tot just en els extrems, hi ha una estructura especial anomenada telòmer, és especial perquè igual que Àtropos s’escurça a mesura que vivim. Ara sabem que la velocitat a la qual s’escurça aquest bri, el telòmer, està determinada pels gens, però també per com vivim, per la qual cosa mengem, per si fumem o no ho fem, per si fem exercici o no, i també per la bona o mala sort que hem tingut, fins i tot l’estrès pot fer que els telòmers s’escurcen més ràpidament del que és normal.

En el meu grup hem demostrat que l’erosió dels telòmers, és una de les causes principals del procés d’envelliment cel·lular i de malaltia, inclòs el càncer. Això ho hem demostrat aïllant en mamífers una màquina molecular (un enzim) que és capaç de rejevenir els telòmers, l’anomenada telomerasa (que seria com les Parques filoses Cloto i Làquesis), i que va ser originalment descoberta qui va ser la meua mentora, Carol W. Greider, i per la seua mentora, Elizabeth Blackburn, i que per això van rebre el Premi Nobel de Medicina o Fisiologia el 2009 juntament amb Jack Szostak. L’aïllament dels gens de la telomerasa, en el qual vaig tenir la sort de participar, ens ha permès generar models animals on hem disminuït o augmentat la telomerasa. Com menys telomerasa hi haja, hem vist que els telòmers són més curts i que es produeixen les malalties d’una manera prematura, i com més telomerasa hi haja els telòmers són més llargs i hem aconseguit que es retarde l’aparició de moltes malalties alhora, en ratolins. I amb això, hem aconseguit que els ratolins visquen sans fins a un 40% més. Que seria com si aconseguírem que la major part dels humans aconseguírem als 115-120 anys en bon estat de salut.

Ací m’agradaria fer un incís sobre la necessitat d’innovar, de traslladar els descobriments bàsics a aplicacions. Els científics no som uns éssers despistats que estem al marge del món i de les necessitats humanes. No vivim d’esquena a la innovació,

de fet, estem àvids de poder tenir el suport necessari per a poder traslladar els nostres descobriments a aplicacions, ja que, per a un científic, no hi ha res més gratificant que veure que els seus descobriments poden tenir un impacte en la societat. En el meu grup, hem traslladat alguns dels nostres descobriments sobre els telòmers i la telomerasa al desenvolupament de biomarcadors d'aquest procés d'envelliment, així els anomenats test telomèrics ens permeten detectar als individus que tenen un procés d'envelliment accelerat, amb la finalitat de detectar a temps o potser també en el futur de prevenir malalties. A més, estem provant el potencial d'usar la telomerasa com a tractament per a la prevenció i el tractament de malalties degeneratives diferents associades a l'envelliment en models de ratolí, entre aquestes la malaltia cardiovascular, diferents tipus de fibrosis, i malalties neurodegeneratives. Qui ho sap, potser en un futur no tan llunyà podrem evitar moltes malalties, i aconseguir viure més i millor.

En el cas del càncer, encara que també és una malaltia associada a l'envelliment, no obstant això, es dona un fenomen únic, que no ocorre en altres malalties de l'envelliment. El càncer és especial. Les cèl·lules del càncer desperten la telomerasa d'una manera aberrant i així aconsegueixen la immortalitat. Per això, en el cas del càncer, el que estem fent és intentar destruir els seus telòmers, com les tisesores d'Àtropos, per a fer-lo envellir i morir.

Quin és llavors l'objectiu final?

No volem ser immortals com el càncer, que perpetua l'existència de cèl·lules danyades que acaben matant-nos... el que ens agradaria és ser eternament joves i no emmalaltir...

I per a aquesta diferència entre immortalitat i ser joves eternament també hi ha un il·lustratiu mite grec.

Titó era un mortal fill del rei de *Troia*, era molt bell, i la deessa *Aurora* es va enamorar d'ell. Per a poder estar sempre amb ell, Aurora va demanar a *Zeus* que concedira la *immortalitat* a Titó, i Zeus li ho va concedir. Però a la deessa se li va oblidar demanar també la joventut eterna, de manera que Titó va anar fent-se cada vegada més vell i arrugat fins que es va convertir en un grill.

Avui dia, potser els humans som una mica com Titó, aconseguim viure cada vegada més anys, però seguim envellint, de manera que cada vegada estem més vells i tenim més malalties. El que hauriem d'aconseguir és allargar la joventut i d'aquesta manera viuríem sans durant més temps i hi hauria menys malalties: això és el que hem vist que passa en els ratolins als quals allarguem els telòmers amb telomerasa: no és que visquen més temps estant vells, sinó que el que fem és augmentar la joventut i evitar les malalties, i per això hi viuen més.

Deixant ja el tema del que ha sigut la meua carrera investigadora, vull dir-los que aquest tema dels telòmers em segueix apassionant més de 20 anys després de començar a treballar-hi. I per a mi és una satisfacció que una cosa que tant m'agrada, a més, em porte avui aquest gran honor i reconeixement.

I ací, vull fer un altre incís. He de fer un agraïment a algú, a algú que fins fa poc era un desconegut per a mi. Gràcies a ell, vaig descobrir la Biologia Molecular i vaig fer d'aquesta la meua *manera de vida*. Sense ell, segurament no estaria jo avui ací. Aquest desconegut està ací també, i per descomptat, ja no és cap desconegut. És el responsable juntament amb Francisco

Mojica d'un dels descobriments més revolucionaris de la biotecnologia moderna. Però, a més, estic segura que sempre ha tingut el temps i la capacitat de transmetre la seua passió per la ciència a uns altres, com ho va fer amb mi. I és que fa més de 30 anys, quan estudiava COU a l'Institut Sant Vicent del Raspeig, va venir a explicar-nos el seu treball en el que aleshores es deia "*enginyeria genètica*", i avui anomenem Biologia Molecular. El tema de "*manipular els gens*", de dissenyar la vida, tallant i pegant, em va fascinar i vaig decidir que jo em volia dedicar a això. Recorde que li vaig preguntar quina carrera havia d'estudiar i on —jo en aquell moment havia decidit ja fer alguna enginyeria—. I em va dir que havia d'estudiar Biologia, així que vaig canviar el "*xip*" i em vaig disposar a estudiar Biologia. A Alacant no hi havia Biologia... I li vaig preguntar on hauria d'anar a estudiar Biologia per a fer exactament Enginyeria Genètica, i em va dir que el millor lloc era la Universitat Autònoma de Madrid perquè allí estava el Centre de Biologia Molecular. Els puc dir que no vaig parar fins a aconseguir-ho. Ja en el CBM vaig fer la meua tesi amb Margarita Salas, amb qui vaig estudiar un enzim que sintetitzava els extrems de l'ADN d'un virus, i així em vaig interessar pels extrems de l'ADN dels eucariotes, el nostre ADN, els telòmers. Així, vaig descobrir la telomerasa i vaig decidir anar a Nova York amb Carol W. Greider, una de les seues descobridores. Vaig ser al Cold Spring Harbor Laboratory, la "*Meca*" de la Biologia Molecular, on s'havien fet alguns dels experiments que estan els llibres de text i on estava Jim Watson, el descobridor del bri de la vida, l'ADN. Mil gràcies Paco Rodríguez-Varela per inspirar-me i per ensenyar-me el camí. Vull també agrair a la meua família, especialment a la meua mare, el seu suport constant al fet que jo complira els meus somnis, encara que allò els suposara un esforç econòmic per a estudiar primer a València i després a Madrid. Ells no havien pogut anar a la Universitat, però sabien que el més important és el coneixement, el saber, "*alguna cosa que mai ningú et podrà llevar*", em deien.

Amb aquestes paraules finalitze la meua intervenció, agraïnt de nou aquest honor i amb un desig final: seguim creant una tradició empírica per al nostre país ja que el coneixement, o el que és encara més important, reconèixer que encara no ho sabem tot, i que tenim molt per aprendre, l'obligació científica de seguir fent-nos preguntes, és el camí per a poder avançar cap a un futur millor i més just.



- Discurs pronunciat per la Sra. Josefina Bueno Alonso, Directora General d'Universitat, Investigació i Ciència, en la cerimònia d'investidura del 27 de gener de 2017

És un plaer i un honor assistir en representació del Govern valencià a l'acte d'investidura com a doctora honoris causa de la investigadora i doctora María Blasco Marhuenda.

Fa alguns anys, sent vicerectora d'Extensió Universitària d'aquesta Universitat, vaig tenir l'ocasió i el plaer de lliurar-li el Premi Alberto Sols. Aquests premis, que porten el nom del científic de Saix, Premi Príncep d'Astúries de Ciències, són concedits per l'Ajuntament de Saix en col·laboració amb la GVA, l'Excma. Diputació Provincial d'Alacant, la Universitat d'Alacant i la UMH i reconeixen la labor investigadora en el marc de les ciències de la salut. Per tant, per diversos motius, aquest posseeix unes connotacions especials; entre d'altres, la doctora Blasco és d'origen alacantí, presenta una remarcable trajectòria investigadora, com molt bé ha traçat la vicerectora d'Investigació i Transferència de Coneixement en la seua magnífica *laudatio*, i ve a ampliar la nòmina d'investigadores reconegudes amb aquesta distinció per la Universitat d'Alacant.

I és que, encara avui, hi ha un dèficit de dones en la investigació d'excel·lència; no és per falta de talent, sinó per la falta de visibilitat i reconeixement de l'aportació de les dones en els diferents àmbits de la investigació i "*la seua escassa presència en els premis acadèmics i científics*", en paraules de la vicerectora Amparo Navarro, extretes de la seua tribuna publicada ahir en el *Diari Informació*. Aprofite per a recomanar-los la lectura d'aquest article, molt valorat per la comunitat universitària: <http://www.diarioinformacion.com/opinion/2017/01/26/mujeres-ciencia-maria-blasco-doctora/1853294.html>.

La primera conseqüència d'aquest fet és una falta de models socials que animen les generacions futures. Encara avui hi ha estereotips subjacents que marquen l'elecció dels estudis universitaris.

Els qui tenim responsabilitats de govern hem d'implantar polítiques públiques que afavorisquen la visibilitat de l'aportació científica de les dones i que hi contribuïsqen, perquè n'hi ha, María Blasco n'és un exemple. No és només un tema de justícia, no és només un reconeixement necessari, és una qüestió d'igualtat d'oportunitats i és una prioritat perquè la investigació no pot prescindir del 54% que entra cada any en les aules universitàries.

La doctora Blasco s'ha destacat per les seues investigacions sobre el càncer, una malaltia que afecta un gran percentatge de la població i el tractament de la qual causa danys col·laterals i deixa seqüeles. Aquesta setmana, la defunció d'una persona coneguda ens ha impactat i ens ha recordat que, a voltes, el càncer de mama pot causar la mort. Jo preferisc aferrar-me a l'optimisme de pensar que moltes són les persones que lluiten cada dia per a vèncer la malaltia i que la societat necessita de manera urgent els resultats de les investigacions perquè aquesta malaltia siga vençuda a poc a poc i els seus tractaments resulten menys agressius per als pacients. La investigació necessita una major inversió econòmica, necessita estabilitat pressupostària, un major reconeixement social i més persones disposades a posar el seu talent i la seua valia al servei dels altres.



És en aquest sentit que hem d'agrair a la doctora Blasco i a tants investigadors i investigadores com ella el seu treball diari, que repercuteix de forma tan decisiva en la vida de tots nosaltres. Represente un Govern que va rubricar les seues prioritats en el denominat "*pacte del Botànic*"; entre aquestes prioritats es troben la investigació i la igualtat com a eixos transversals de la seua acció política. Afavorir, optimitzar i implementar la investigació és una tasca prioritària que hem emprès fins i tot en moments d'estretors financeres, com tots vostès saben. Un exemple d'això és la creació de l'Agència Valenciana de la Innovació, el projecte de llei de la qual van aprovar ahir les Corts Valencianes. L'AVI vol ser un òrgan transversal que dialogue amb tots els agents implicats en els processos d'investigació, innovació i aplicació industrial amb la finalitat d'optimitzar tots els nostres recursos —les universitats, els centres d'investigació, la xarxa d'instituts tecnològics i la nostra xarxa de parcs científics, el teixit empresarial...— i que els interconnecte amb la finalitat de rendibilitzar més i millor la investigació que es genera a la Comunitat Valenciana. S'ha detectat que el nostre sistema d'investigació i innovació té, almenys, dues debilitats importants: la necessitat d'una major inversió del sector privat i una major connexió entre els investigadors i el sector empresarial. Amb el compromís de cobrir aquestes debilitats, l'AVI és una prova de les polítiques transversals del Consell i de la seua aposta pel canvi de model productiu.

Vull donar la benvinguda a la doctora María Blasco al Claustre de professors i professores de la Universitat d'Alacant. Moltes docents i investigadores ens sentim orgulloses de tenir-la entre nosaltres. El seu exemple serveix per a animar futures vocacions i ens dóna força per a promocionar la carrera investigadora com una brillant opció de futur, ara que l'èxit i la fama cotitzen a l'alça.

Una universitat més inclusiva, més solidària, que pose al servei de la societat el coneixement científic, és el que persegueix una institució pública que es dedica a la formació superior i a la investigació. Amb actes com el d'avui, aquesta definició s'aferma en el que concerneix la Universitat d'Alacant després de la signatura, que ha tingut lloc aquest mateix matí, del conveni de col·laboració amb la Fundació Dones per Àfrica. Aquesta col·laboració que s'inicia a la Universitat d'Alacant continuarà a la Comunitat Valenciana. Aquest projecte compromès amb les dones africanes és un projecte que va emprendre fa uns anys una dona, una defensora dels drets de les dones, María Teresa Fernández de la Vega. En l'actualitat, aquest projecte és el símbol de la lluita per la igualtat, és el símbol del compromís d'ajudar les dones des del coneixement i per al coneixement.

Vull felicitar la Universitat d'Alacant, el seu Consell de Govern i el seu rector per les dues propostes que es materialitzen avui en aquest solemne acte i que demostren que la trajectòria d'aquesta Universitat en matèria de cooperació al desenvolupament, en investigació i en igualtat és ferma i es consolida dia a dia per a orgull de la comunitat universitària i de la societat alacantina. La universitat, la nostra Universitat, és un espill en el qual es reflecteixen els nostres valors, les nostres prioritats i els nostres projectes, encara que, a voltes, aquests puguen semblar utòpics. El continent africà i les dones són un potencial sense el qual no pot haver-hi desenvolupament, pau ni cohesió social.

Vull felicitar de manera especial totes les persones que han sigut premiades en les seues promocions; des dels estudis de grau,

màster i doctorat, aquestes distincions són el premi a l'esforç i al mèrit acadèmic i auguren, sens dubte, un futur brillant i prometedor.

Per a acabar, desitge, en nom del Govern valencià, felicitar la doctora Blasco Marhuenda i la Universitat d'Alacant, perquè actes com el d'avui fan que la institució recobre el seu vertader significat per als qui l'estimem, la defensem i hem fet d'aquesta no solament la nostra professió, sinó una elecció de vida.

**MOLTES GRÀCIES**



- Discurs de benvinguda a la Sra. María A. Blasco Marhuenda al Claustre de Doctors de la Universitat d'Alacant, per part del rector de la UA, Manuel Palomar Sanz en la cerimònia d'investidura del 27 de gener de 2017

Deixeu-me, primer de tot, que us done les gràcies a totes i a tots per haver-nos volgut acompanyar avui ací, al Paranimf de la nostra Universitat, en aquest acte de la festivitat de Sant Tomàs d'Aquino.

L'acte solemne, que avui celebrem, manté viva una tradició universitària que es remunta al 1880, data en què el papa Lleó XIII va proclamar Sant Tomàs d'Aquino patró de les universitats. Des d'aquella data, totes les universitats han convertit aquesta festivitat en una jornada de celebració, durant la qual es fa lliurament de distincions molt sentides i totalment arrelades a la institució universitària.

Les meues primeres paraules de reconeixement van dirigides a les titulades i els titulats en el curs 2015-2016, que avui estan representats ací per les companyes i els companys que han aconseguit els premis extraordinaris en les respectives especialitats. Sóc coneixedor que els anys que heu passat a la Universitat han sigut, per a totes i per a tots, una etapa de la vostra vida particularment intensa. Han sigut anys d'estudi, de qualificació professional i, també, de formació humana al costat dels vostres col·legues i del vostre professorat. Estic segur que sempre conservareu un gran i entranyable record dels temps d'estudiants universitaris en aquest campus.

Els estudis que amb esforç heu seguit a les aules de la nostra Universitat us han enriquit, per tant, com a professionals i com a persones. En molts casos la possibilitat de cursar una carrera només ha sigut factible gràcies al compromís i l'esforç de les vostres famílies, i al suport de les persones que estimeu. Estic convençut que, també per a elles, aquests estudis han significat sacrificis i, per això, el fet que els culmineu amb èxit és una satisfacció compartida per tots.

En vosaltres, nous titulats i titulades, queda representada l'aspiració dels universitaris per accedir al coneixement científic i crític dels diversos camps del saber humà.

Us felicite per l'èxit, i us anime, en el desenvolupament del vostre exercici professional, perquè sigueu un exemple vivent del comportament ètic dels estudiants de la Universitat d'Alacant; que sigueu ambaixadors permanents dels seus valors de tolerància, d'esperit crític i de comportament responsable. La societat posa en vosaltres totes les expectatives per a arribar a un món més just, més lliure i més solidari; i jo sé que sabreu estar a l'altura.

Enhorabona!

Voldria agrair la presència en aquest acte de la presidenta de la Fundació Dones per Àfrica, i mostrar la nostra satisfacció per l'acord aconseguit entre la Fundació i la Universitat per a desenvolupar un programa de beques de formació per a dones africanes a la Universitat d'Alacant.

Un projecte basat en la transferència de coneixement com a factor imprescindible per al progrés a tot el món.

A Àfrica, aquesta transferència de coneixement adquireix una dimensió rellevant quan recau en les dones, ja que són el factor de canvi principal en el continent i protagonistes indiscutibles del canvi social, econòmic i polític que travessa aquesta regió del món. D'ací la importància de promoure i consolidar la presència de dones africanes en l'àmbit de l'educació universitària. Gràcies a Maria José Rodríguez, vicerectora de Responsabilitat Social i Igualtat, per propiciar aquest acord des de la nostra Universitat, i gràcies a la presidenta de la Fundació Dones per Àfrica per impulsar programes d'aquesta naturalesa i comptar, en aquest cas, amb la Universitat d'Alacant. Moltes gràcies presidenta!!!

Avui, en aquest acte tan acadèmic, de Sant Tomàs d'Aquino, la Universitat d'Alacant acull, en el seu claustre, la doctora Maria Blasco, d'una dilatada trajectòria científica i acadèmica vinculada al món universitari i investigador, i que, manté estretes relacions científiques i acadèmiques amb Alacant.

En la *laudatio* s'ha posat de manifest la prestigiosa trajectòria de Maria Blasco. I voldria felicitar a la professora Navarro, vicerectora d'Investigació i Transferència de Coneixement, per la brillant *laudatio* que reflecteix les extraordinàries aportacions de la nostra doctora, en els àmbits acadèmics, científics, investigadors i socials. A més, voldria, agrair i felicitar el vicerectorat per la iniciativa de la proposta de la Dra. Blasco com a *doctora honoris causa*, iniciativa institucional del Consell de Direcció, aprovada per unanimitat pel Consell de Govern de la nostra Universitat. Gràcies i felicitats de nou, Amparo.

Com deia, és un vertader honor per a la Universitat d'Alacant incorporar la Doctora Maria Blasco en el claustre universitari per motius i raons diversos, dels quals, en destacaré la formació acadèmica i científica, la investigació i la contribució social. En primer lloc, destaque la brillant formació acadèmica i científica que té, des dels estudis de Biologia a la investigació realitzada, primer, en el laboratori de la Dra. Margarita Salas del Centre de Biologia Molecular del CSIC. I posteriorment en el Cold Spring Harbor Laboratory a Nova York amb la Dra. Carol Greider en la línia d'investigació sobre els telòmers i la telomerasa i la funció determinant d'aquests en l'envelliment i el càncer. Una etapa crucial, la seua formació científica i acadèmica!

En segon lloc, reconec la contribució científica i la destacada faena que ha fet com a investigadora en el Centre Nacional de Biotecnologia del CSIC, i posteriorment en el Centre Nacional d'Investigacions Oncològiques, com a cap del Grup de Telòmers i Telomerasa i directora del Programa d'Oncologia Molecular.

I en tercer lloc, cal visualitzar la gran responsabilitat que té amb la societat, l'aposta decidida que fa per la igualtat, per la divulgació científica i pel mecenatge, des de la iniciativa de creació d'una Oficina de Dones i Ciència, d'una Oficina de Comunicació Científica i posant en marxa el programa de mecenatge "*Amics del CNIO*".

En resum, formació de qualitat, investigació d'avantguarda i contribució social responsable.

Valors que identifiquen la nostra *doctora honoris causa*, que avui visualitzem i reconeixem a través d'aquest doctorat honorífic, i valors que identifiquen la nostra Universitat d'Alacant.

Una universitat que fa de la formació de qualitat i la investigació d'avantguarda, l'eix bàsic de la seua acció.

Una universitat compromesa amb el seu lideratge en la societat del coneixement, la innovació i les tecnologies de la informació.

Una universitat compromesa amb la promoció dels valors d'una societat democràtica, solidària i sostenible.

Una universitat compromesa amb la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

Una universitat, en definitiva, que és un lloc de trobada de tots els agents socials que poden i han de definir l'orientació del futur del nostre desenvolupament, i que esperen trobar-hi un espai encaminat a la qualitat i guiat per la competitivitat, internacionalitzat, obert, innovador i capaç d'assumir el lideratge en la societat del coneixement.

El professor Avelino Corma, doctor honoris causa per la Universitat d'Alacant oferia una recepta que garanteix l'èxit, *"...la major part dels problemes que ens afligeixen, incloent els que genera l'ésser humà, necessiten de la ciència per a trobar-hi solucions. Un país savi és aquell que inverteix en allò que el fa més gran i respectat i que fa més feliços els seus ciutadans: l'educació, el benestar social, la cultura i la investigació i el desenvolupament tecnològic..."*.

No és un capritx, és una necessitat invertir en la nostra educació i investigació.

No és un capritx, és una necessitat donar suport, conèixer i reconèixer la labor de les nostres investigadores. Mantenir els nivells d'excel·lència investigadora és una garantia de futur. La doctora Blasco és un clar exemple de tot açò. Maria, Dra. Blasco, gràcies per la teua contribució amb la ciència, pel compromís amb la investigació i per la teua aportació socialment responsable; Benvinguda al claustre de la Universitat d'Alacant i enhorabona per aquest doctorat. Felix dia de Sant Tomás d'Aquino!!!

Moltes gràcies.

ÀLBUM FOTOGRÀFIC DE LA CERIMÒNIA







**DOCTORS HONORIS CAUSA PER  
LA UNIVERSITAT D'ALACANT**



---

Eusebio Sempere 1984  
José Pérez Llorca 1984  
Francisco Orts Llorca 1984  
Alberto Sols García 1984  
Russell P. Sebold 1984  
Juan Gil-Albert 1985  
José María Soler 1985  
Severo Ochoa 1986  
Antonio Hernández Gil 1986  
Abel Agambeguián 1989  
Joaquín Rodrigo 1989  
Germà Colón Domènech 1990  
José María Azcárate y Ristori 1991  
Andreu Mas-Colell 1991  
Juan Antonio Samaranch Torelló 1992  
Manuel Alvar López 1993  
Erwin Neher 1993  
Bert Sakmann 1993  
Jean Maurice Clavilier 1994  
Antonio López Gómez 1995  
Jesús García Fernández 1995  
Jacques Santer 1995  
Enrique Llobregat Conesa 1995  
William Cooper 1995  
Eduardo Chillida 1996  
Mario Benedetti 1997  
Gonzalo Anes y Álvarez de Castrillón 1998  
Enrique Fuentes Quintana 1998  
Luis Ángel Rojo Duque 1998  
Juan Velarde Fuertes 1998  
Elías J. Corey 1999  
Ramon Margalef i López 1999  
Enric Valor i Vives 1999  
Bernard Vincent 2000  
Ignacio Bosque Muñoz 2000  
Humberto López Morales 2000  
Tyrrell Rockafellar 2000  
Manuel Valdivia Ureña 2000  
Gonzalo Halffter Sala 2000  
Eduardo S. Schwartz 2001  
Johan Galtung 2002  
Immanuel Wallerstein 2002  
Alonso Zamora Vicente 2002  
Miquel Batllori i Munné 2002  
Antoni M. Badia i Margarit 2002  
Robert Marrast 2002  
Ryoji Noyori 2003  
Manuel Albaladejo 2003  
William F. Sharpe 2003  
José María Bengoa Lecanda 2004  
M.<sup>a</sup> Carmen Andrade Perdrix 2006  
Antonio García Berrio 2006  
Pedro Martínez Montávez 2006  
Muhammad Yunus 2006  
Alan Heeger 2007  
Robert Alexy 2008

---

Eugenio Bulygin 2008  
Elías Díaz García 2008  
Ernesto Garzón Valdés 2008  
Mario Vargas Llosa 2008  
Boris Mordukhovich 2009  
Jane Goodall 2009  
André Clas 2010  
Manuel Seco Reymundo 2010  
Avelino Corma Canós 2011  
Ramon Pelegero Sanchis 2011  
Deborah Duen Ling Chung 2011  
Alan Loddon Yuille 2011  
José Luis García Delgado 2011  
Eusebio Leal Spengler 2011  
Marilyn Cochran-Smith 2012  
Linda Darling-Hammond 2012  
Gloria Ladson-Billings 2012  
Filippo Coarelli 2012  
Carlos de Cabo Martín 2012  
Daniel Pauly 2013  
Tomàs Llorens Serra 2013  
Consuelo López Nomdedeu 2014  
Afaf I. Meleis 2014  
Gérard Dufour 2014  
Gérard Chastagnaret 2014  
José Luis Romanillos Vega 2014  
Gabriel Tortella Casares 2014  
Raúl Zurita Canessa 2015  
Irina Beletskaya 2015  
Edwin Robert Hancock 2015  
Julio Sanguinetti Coirolo 2015  
M<sup>a</sup> Felisa Verdejo Maillo 2016  
Giuseppe Zaccaria 2016  
Stephen Greenblatt 2016  
María A. Blasco Marhuenda 2017